



Overview of Paranormal Tourism

Oğuz Çam^{1,a,*}

¹ Bilim Uzmanı, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 25/02/2024

Accepted: 24/06/2024

ABSTRACT

There are areas that occupy a significant place in people's lives. One of these areas is tourism. Tourism helps to provide significant gains on a psychological, sociological and economic scale. In addition, there are many sub-fields of tourism. One of them is paranormal tourism. Although paranormal tourism has gained popularity recently, the activities and activities of this type of tourism date back to ancient times. The basis and direction of paranormal tourism is faith-based. There are various paranormal beliefs and practices in the world about paranormal tourism. These, in turn, feed the potential of paranormal tourism. Some tourists participate in paranormal tourism activities due to their various paranormal beliefs. The point that comes to the fore at this point is that such tourists usually show interest in supernatural events or situations. The method of this study is traditional compilation. The aim of the study is to evaluate paranormal tourism from a general perspective.

Keywords: Belief, Paranormal, Paranormal Belief, Paranormal Tourism.

Paranormal Turizmde Genel Bakış

Süreç

Geliş: 25/02/2024

Kabul: 24/06/2024

Öz

İnsanların yaşamlarında kayda değer oranda yer tutan alanlar vardır. Bu alanlardan biri, turizmdir. Turizm, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik çapta önemli kazanımların sağlanmasına yardımcıdır. Ayrıca turizmin pek fazla alt alanı bulunmaktadır. Bunlardan biri, paranormal turizmdir. Paranormal turizm son zamanlarda popülerlik kazanmakla birlikte bu turizm çeşidinin etkinlik ve aktiviteleri eski zamanlara dayanmaktadır. Paranormal turizmin temeli ve doğrultusu inanç odaklıdır. Paranormal turizm konusunda dünyada çeşitli paranormal inanç ve uygulamalar vardır. Bunlar da paranormal turizmin potansiyelini beslemektedir. Bazı turistler sahip oldukları çeşitli paranormal inançları gereği paranormal turizm hareketlerine katılmaktadırlar. Bu noktada ön plana çıkan husus, bu tür turistlerin genellikle doğüstü olay veya durumlara karşı ilgi göstermeleridir. Bu çalışmanın yöntemi, geleneksel derlemedir. Çalışmanın amacı ise, paranormal turizmi genel perspektiften değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: İnanç, Paranormal, Paranormal İnanç, Paranormal Turizm.

Copyright



This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a oguzcam911@gmail.com

0000-0003-3222-3367

How to Cite: Çam O (2024) Overview of Paranormal Tourism, International Journal of Current Social Science, 3(1): 36-46.

Giriş

İnsanların yaşantılarında değer taşıyan alanlar vardır. Bu alanlardan biri, turizmdir. Turizm, ekonomik kazanç sağlayan, insanların turistik arzu ve gereksinimleri önemsenen bir alan olarak dikkat çekmektedir. Bu alanda turizm sektörü çalışanlarının turistlerle etkili ve verimli bir iletişim kurmalarına önem verilmektedir. Zira turistlerin memnuniyet ve sadakatlerinin sağlanması, turizm potansiyelinin gelişmesi noktasında olumlu etkiler sağlamaktadır.

Turizm farklı alt alanlara ayrılmaktadır. Bu alt alanlardan birini, paranormal turizm oluşturmaktadır. Paranormal turizmin konusu, paranormal düşünce ve eylemlere yoğunlaşmaktadır. Paranormal inanç, uygulama ve hareketler, paranormal turizm potansiyelinin oluşmasında ve gelişiminin desteklenmesinde önemli bir yere sahiptir. Dünya üzerinde pek çok alan ve yapı paranormal turizm kapsamında ziyaretçi çekmektedir. Bu yapı ve alanların daha çok gece saatlerinde ziyaret edildiği düşünülmektedir. Çünkü paranormal durum veya olayların gece saatlerinde daha çok yaşandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın konusu, paranormal turizm üzerinedir. Paranormal turizm, bir turizm tipi olup, son zamanlarda genel turizm alanındaki önemini artırmaktadır. Turistler paranormal turizm sayesinde önemli deneyimler kazanmaktadırlar. Böylelikle paranormal turizm deneyimi, turistik talep oluşturma noktasında kayda değer bir seyahat motivasyonu oluşturabilmektedir. Çalışmanın bulgular ve analiz kısmında paranormal turizm genel perspektiften değerlendirilmektedir.

Literatür Taraması

Turizm, hizmet odaklı ve fazla çaba gerektiren bir sektördür. Bu sektör hem ulusal hem de uluslararası alanlarda önemli derecede ekonomik kazancın elde edilmesine kaynaklık etmektedir. Bundan dolayı turizm, sektörler arasında önemli bir konuma sahiptir. Turizm sektöründe çalışanlar ile turistlerin iletişim ve etkileşiminin iyi olmasına dikkat edilmektedir. Özellikle turistlerin davranışlarına önem verilmekte, turistlerin memnuniyet ve sadakatlerinin sağlanmasına dikkat edilmektedir.

İnsan, turizm alanında en önemli unsurlardan biri olarak dikkat çekmektedir (Çam ve Çılgınoğlu, 2020a: 272; Çam ve Çelik, 2023: 116). Pek çok insan, turizmi, bir bölgenin kalkınma problemlerinin bir çözümü biçiminde görmektedir (Tosun ve Jenkins, 1996: 519-531; Çılgınoğlu ve Çam, 2021: 55; Çam ve Çelik, 2023: 118-119). Turizm etkinlik ve aktivitelerinin sağladığı ekonomik gelir sayesinde bölgesel kalkınmaya destek olunmakta ve ekonomik refah seviyesi artırılmaktadır (Çılgınoğlu ve Çam, 2021: 55; Çam ve Çelik, 2023: 119).

İnanç, kişilerin sosyolojik ve psikolojik dünyalarını etkilemekte ve onların istek, gereksinim ve seçimlerini yönlendirmektedir (Çam ve Çelik, 2021: 118). Ferdi ve toplumsal olarak kişilerin yaşamlarında oldukça aktif bir rol üstlenen inanç, kişilerin toplumsal hayatlarında ve kendi iç dünyalarındaki dengeyi sağlamada yüksek seviyede önem arz eden bir işlev üstlenmektedir

(Karacoşkun, 2004: 25; Çam ve Çılgınoğlu, 2020c: 77; Çam ve Çelik, 2023: 114).

İnanç ve turizm arasında geçmişten günümüze yakın bir ilişki vardır. Çünkü erken dönemlerden bu yana inanç, seyahat için kuvvetli bir motivasyon kaynağıdır (Henderson, 2002; Okuyucu ve Somuncu, 2013: 628; Çam ve Çelik, 2022: 40). İnanmak, psikolojik açıdan önemli olmakta (Çam ve Çılgınoğlu, 2020b: 343; Çam ve Çelik, 2021: 119; Çam ve Çelik, 2023: 115) ve turistik hareketleri etkilemektedir.

Bu noktadan hareket ederek inanç ve turizm arasında önemli bir bağ olduğunu öne sürmek mümkündür. Bu bilgiye dayanarak paranormal turizmin inanç ve turizm kapsamında önemli olduğu düşünülmektedir. Paranormal turizmde paranormal inançlar ile ilgili durum ve olaylar önem taşımaktadır. Ayrıca bu durum ve olaylar, paranormal turizm talebinin oluşmasında en büyük etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın yöntemi, geleneksel derlemedir. Çalışmadaki amaç, paranormal turizmin genel perspektiften değerlendirilmesini sağlamaktır. Literatüre göz gezdirildiğinde; paranormal turizm ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir (İskender, 2023: 145). Bundan dolayı paranormal turizm konusu üzerine bilimsel çalışma yapmak, turizm literatürü açısından önemli ve yararlıdır.

Bulgular ve Analiz

Paranormal, "Mevcut bilimin açıklayıcı gücünü görünüşte aşan, bilinmeyen veya gizli nedenlerden doğan şey" veya "Kurulu bilimin sınırlarının dışına çıktığı ileri sürülen açıklamalara güvenme" biçiminde tanımlanmaktadır (Arslan, 2015: 62). Başka bir ifadeyle paranormal, "Din, psi, okült, büyüçülük, hurafeler, doğaüstü, olağanüstü ve dünya dışı yaşamla ilgili çok çeşitli inanç ve deneyimler" olarak tanımlanmaktadır (Tobacyk ve Milford, 1983: 1029). Bunlara; ufoloji ya da efsanevi hayvanlar, hayalet avı turlarına katılım göstermek ya da manevi inançlara ilişkin hususlarda seyahat gerçekleştirmek örnek olarak gösterilebilmektedir (İskender, 2023: 145). Paranormal olma, doğa kanunlarının sınırlarını zorlayan, bilimsel olarak açıklanamayan, astroloji, fal, büyü, batıl inançlar, olağan dışı hayat formları, durugörü, duyu dışı algı, ruhçuluk, telekinezi, telepati gibi olguları tanımlamak için kullanılmaktadır (Arslan, 2011: 14; Ceran ve Aslan, 2020: 121). Paranormal, doğal güçlerin ötesinde bulunan inançlara odaklanmaktadır (Barbaros Yalçın, 2018; Aydın, 2019). Paranormal, bu zamanda popüler kültürün ayrılmaz parçasıdır (Partridge, 2004; McIlwain, 2005; Hill, 2011; Kingsepp, 2018). Paranormal, insanoğlunun merakını daha fazla cezbetmektedir. Kişiler bir hali normal ve bilimsel yolla açıklamak yerine doğaüstü hadiseler ve varlıklarla açıklamak eğilimdedirler (Beyaz, 2017: 42).

Paranormalizm çatısı altında; astral seyahat, fal, kehanet, büyü, tılsım, görünmeyen varlıklarla iletişim, takıntısız gündelik bazı geleneksel davranışlar, medyumluk, psişik, dejavu, süper varlıklar, telepati, telekinezi, mitler, astroloji ve burçlar, ruhtar âlemi, gezegenlerde yaşam ya da olağan dışı yaşam formları, batıl inançlar gibi çok farklı inanç ve uygulamalar bulunmaktadır (Arslan, 2015: 63; Ceran ve Aslan, 2020: 120). Paranormalizm, modernizmin aşırı rasyonalizm ve bilimcilikle bu yeryüzüne hapsettiği kişiyi din ve mitler aracılığıyla farklı aşkın alanlara seyahat ettirebilmektedir (Arslan, 2015: 63).

Kişilerin paranormal olaylara gösterdikleri ilgilerin artması sayesinde yeni iş fırsatları oluşmakta ve bu şekilde paranormal turizm ortaya çıkmaktadır (Houran ve ark., 2020; Emil, 2021). Paranormal olarak isimlendirilen gerçeğin ötesinde, dışında manasına gelen bir turizm türü daha çok ilgi duyulur duruma gelmektedir. Özel ilgi turizmi çatısı altında görülen ve yeni yeni terminolojiye kazandırılan paranormal turizm, turizm için yeni bir alan meydana getirmektedir (Çobanoğlu, 1999: 9; Beyaz, 2017: 43; Abdurrezzak, 2021: 163). Dini olaylar; psi (psikokinezi, telepati, öngörü ve durugörü); okült; batıl inançlar ve büyücülük; doğaüstü; olağanüstü ve dünya dışı hayat formları ya da muhtemelen tanrı vergisi bir yetenekten türetilen güçler paranormal turizm kapsamında ön plana çıkan konulardır (Tobacyk ve Milford, 1983: 1029; Musch ve Ehrenberg, 2002: 169-177; Schlehe ve ark., 2013: 9; Pharino ve Pearce, 2020: 314; İskender, 2023). Ayrıca hâlihazırda paranormal turizmin kayda değer bir parçası, hayalet turlarıdır. Paranormal turizm kapsamında hayalet turları düzenlenmekte ve bunun gelecekte patlayan bir turizm çeşidi olacağı tahmin edilmektedir (Dancausa ve ark., 2023; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023).

Paranormal turizm, bir çeşit yeni çağ turizmidir (Birnes ve Martin, 2009; Bader ve ark., 2010; Obradović ve ark., 2021: 205). Paranormal turizm, doğrulanabilir ve gerçek bir kaynağa dayanmamakta; bunun yerine hayal gücüne ve popüler halkbilimine dayanmaktadır (Houran ve ark., 2020; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023). Paranormal turizm kavramı son senelerde ortaya atılmış olsa da çok uzun senelerdir gerçekleştirilen bir turizm türüdür (Beyaz, 2017). Tarihte paranormal turizme kaynak olacak pek çok resmi kayıt vardır (Çobanoğlu, 1999; Beyaz, 2017). Loch Ness Gölü'ne tertip edilen canavar avı turları, ABD'de Roswell kentine tertip edilen Tanımlanamayan Uçan Nesne (Unidentified Flying Object [UFO]) turları, İskoçya'da hayaletli şato turları, Karındeşen Jack'in cinayet işlediği alanlara gerçekleştirilen turlar bu bağlamda değerlendirilebilmektedir (Beyaz, 2017). Kişiler yüzyıllardır kendi kişisel eğlence zamanlarında cadı mahkemeleri seyretmek, perileri aramak ve hayaletler ile karşılaşmak için seyahat etmektedirler. Bununla beraber sosyal medya, pazarlama metotları ve internet sayesinde paranormal turizmin popüleritesi artmaktadır. Bu durumlar paranormal turizm açısından önemli olmakta ve paranormal turizmin yeni bir olgu olmadığını göstermektedir (Dancausa ve ark., 2023; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023).

Paranormal turizm, turistlerin gerçekçi ontolojilere ve temsili epistemolojilere meydan okuyan hususlara olan ilgilerine yöneliktir (Pharino ve ark., 2018). Paranormal turizm, paranormal inanç veya yönelimlere ilişkindir (Pharino, 2019: 9; İskender, 2023: 145). Paranormal turizm, ürünler, hizmetler, araştırma, eğlence ya da toplantılar için açık bir biçimde doğaüstü olaylar ile karşılaşmak amaçlı herhangi bir ortama ya da yere gerçekleştirilen ziyaretleri içermektedir (Houran ve ark., 2020). Aynı zamanda dini, psi (durugörü, önsezi, psikokinezi ve telepati), okült, hurafeler, büyücülük, doğaüstü ve dünya dışı hayat formları gibi geniş kapsamlı inanç ve tecrübeleri de kapsamaktadır. Çekim ögeleri; perili evler, kaleler, katedraller, dinle ilgili yerler, manevi alanlar ve ayrıca uzaylı, varlığı efsanelere dayanan varlıkları arama gibi doğaüstü eylemlerdir. Aktiviteleri; hayalet turlarına katılım gösterme, perili evlere, mezarlıklara vb. alanlara ziyaret gerçekleştirme, Tanımlanamayan Uçan Nesne veya Koca Ayak canavarı gibi doğaüstü yaratıkları bulmak amaçlı kamp kurmadır (Pharino, 2019; İskender, 2023). Aktiviteler, paranormal turizmin bir parçasıdır. Hâlihazırda bu aktivitelerin en popüler olanları; hayalet turları ya da hayalet avidir. Hayalet algısı ya da görüntüsü, doğası gereği paranormal fenomenler ve inançlar ile ilişki içerisinde (Holzhauser, 2015; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023).

Paranormal turizm, son zamanlarda popülerlik elde eden ve modern gerçekliğe meydan okuyan paranormal alanlara gelecekte ilgi uyandıran bir karanlık turizm çeşidi olarak kabul edilmektedir (Pharino ve ark., 2018). Paranormal turizm, hayalet yürüyüşlerinden perili evlere ya da otel işletmelerine, hatta uzaylıların ya da Tanımlanamayan Uçan Nesne'lerin saptandığı varsayılan alanlara seyahat etmeye kadar değişebilmektedir (Wright, 2022) Bu görüşe ek olarak; ölümlerle iletişim kurulabileceği düşünülen yerleri ziyaret etmek de paranormal turizm açısından önem taşımaktadır (Pharino ve ark., 2018; Houran ve ark., 2020; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023).

Paranormal turlar, parnormale ilişkin en belirgin iktisadi etkinliklerdir. Hayalet turları, dünya ölçeğinde kentler, ABD ve toplumlar tarafından turizm endüstrisinin bir parçası olarak geliştirilmiştir. Doğaüstü turların birçoğunda doğaüstü hadiselerle ilişkin başka perakende ve hizmet kuruluşları ile de anlaşmalar gerçekleştirilmektedir (Haynes, 2016: 27). Böylece paranormal turizm gelirleri çeşitli sektörlerle de olumlu manada etki etmektedir (İskender, 2023: 145).

Paranormal turizmi geliştirmek için turistlerin güdülerini ve tecrübelerini tam olarak kavramak, turistlerin beklentilerini yerine getiren bir teklif geliştirmek açısından yüksek düzeyde önem arz etmektedir. Son senelerde paranormal turizme olan ilginin artış göstermesiyle beraber her tecrübe benzersiz olduğu için paranormal işletmelerin hedef kitlelerini değerlendirme vakti gelmektedir (Pearce ve Mohammadi, 2021; Pedreño-Peñalver ve ark., 2023). Paranormal konseptte ürün ve hizmet sunan otel işletmelerinin hedef kitlelerini net belirlemesi ve uygun stratejiler uygulaması, paranormal turizm pazarından kendine iyi bir pay çıkarmasına katkı sağlayacaktır.

Son senelerde paranormal varlıkların olduğuna inanılan alanlar vb. olabildiğince ilgi görmektedir. Birden fazla ülkede bu tür varış yerlerine kayda değer yatırımlar yapıp turizme açılmaktadır (Alili ve Bulgan, 2018). Bu durum paranormal turizmin önem ve potansiyelinin gözler önüne serilmesine yardımcı fikir sunmaktadır. Ayrıca paranormal turizmin genel turizm içerisinde daha iyi bir konuma yükseldiğini düşündürmektedir. Paranormal turizm kapsamında paranormal durum ve olaylar yaşama arzusu içinde olan turistlerin beklenti ve talepleri karşılandığı takdirde genel turizm piyasasında önemli hareketlenmeler yaşanabilmektedir. Bu da paranormal turizmde turistlerin beklenti ve taleplerinin önemsenmesi ve noktada uygun adımların atılması gerektiğini çağırıştırılmaktadır.

Bloomberg'de bulunan bir haber; ABD'de yer alan çok sayıda kasaba, alan ve tarihi binanın koruma emeklerini finanse etmek ve yöresel işletmelere katkı sağlamak amaçlı paranormal turizmde faydalandığından bahsetmektedir. Ticari amaç taşıyan perili evlerin yanında hayalet temalı turları ihtiva eden perili çekim merkezleri, ABD'de senede yaklaşık olarak 300 milyon dolarlık bir ekonomik hareketlilik sağlamaktadır (Bloomberg, 2021). Washington Post da yine benzer biçimde; ABD'de bulunan İskenderiye Hayaleti ve Mezarlık turunu paranormal turlara örnek olarak göstermektedir. Elleri fenerler olan bilgili tur rehberleri hayalet öyküleri anlatmakta ve düşün gününde alevler tarafından yok edilen gelin gibi bölgenin kötü tarihini anlatmaktadır. Bu tur mimari ve önde gelen yöresel figürler ile ilgili gerçekleri doğaüstü masallarla birleştirmektedir (Washington Post, 2022; İskender, 2023: 144).

Taman Festival ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Bali'de yer alan Taman Festival, yöresel halk tarafından "Hayalet Şehir" olarak isimlendirilmektedir. Burada ağaç ve çalılık ile dolu harap binalar parkın çevresine dağılmış halde olup, ruhlarla tapınmak için birtakım adakların sunumu yapılmaktadır. Ayrıca burada geceleri hayalet turları organize edilmekte ve fotoğraf çekme faaliyetleri yürütülmektedir. Burası çok sessiz ve ıssız bir alan olduğu için pek çok kişi tarafından ziyaret gerçekleştirilmemekte, buraya ziyaret gerçekleştirenler de kendilerini huzursuz hissettiklerini ifade etmektedirler. Buna ek olarak; buraya ziyaret gerçekleştiren turistlerden bazıları ortamı keşfederken bir hayalet ya da ruh hissettiklerini belirtmektedirler (Pharino, 2019: 81-101; İskender, 2023: 144).

Jazirat Al Hamra Kasabası ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. 14. asırda kurulan Jazirat Al Hamra Kasabası 1968 senesinde aniden terk edilmiştir. Bu kasabada şu anda 300'den çok hane ve 13 cami vardır. Kasaba sakinlerinin burayı niçin terk ettikleri ile ilgili net bir bilgi yoktur. Lakin bu konuda çeşitli düşünceler söz konusudur. Bu düşüncelerden en fazla kabul göreni, kasaba sakinlerinin hayaletler tarafından kovulmuş olmasıdır. Bu kasabayı ziyaret eden bireylerin hanelerin içerisinden inilti sesleri işittikleri belirlenmiştir. Kasabanın içinde yaşayan cinlerin de hayvan kılıfına bürünüp bir anda ortaya çıktıkları ve sonradan yok oldukları görülmüştür. Kasabanın içindeki bu garip seslerin yanı sıra burayı ziyaret edenlerin gördükleri ürpertici görüntülerin gizemi çözülememiştir (Begüm, 2020).

Bélmez Kasabası ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Bu esrarengiz olay 1971 yılında başlamıştır. Juan ve Maria çiftinin mutfak zemininde bir leke ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu çift ertesi gün lekenin bir yüz biçimini aldığını görmüştür. Maria lekeyi silmeye çalışmıştır ancak başaramamıştır. Çift bu durum sonrasında zemini kırarak bunun üstüne yeni bir beton dökmüştür. Yine bu durumdan bir hafta sonra aynı yüz bu beton üzerinde de ortaya çıkmıştır. Çift yaşanan bu durumlar karşısında büyük bir dehşete kapılarak tekrardan betonu parçalamaya karar verse de yetkili kişiler tarafından beton incelenmek üzere alınmış ve götürülmüştür. Bu esnada evde de inceleme başlatılmıştır. Evin altında 1200'lü yıllara ait olan kafası olmayan çok sayıda iskelet bulunmuştur. Bir türlü bu yüzlerin sırrı çözülememiş ve evin türlü alanlarında farklı yüzler meydana gelmiştir. Duvardaki yüzler gün geçtikçe belirginleşmiş ve yüz ifadeleri değişmiştir. Bu yüzlerin ifadelerinin de bakan bireye göre değişim gösterdiği düşünülmüştür. Ayrıca bu yüzlerin bazılarının gülümser gibi bakarken, bazılarının da sinirli gibi baktığı görülmüştür. Araştırmacılarından biri de evin içerisinde araştırma gerçekleştirirken dört farklı zaman içinde birinin ensesine dokunduğunu ve kendisinin geriye döndüğü zamanda bir karartı gördüğünü ifade etmiştir. Lakin seneler sonra bu duvardaki yüzlerin tümünün evin oğlu Diego'nun boya ve asit kullanarak çizdiği yüzlerden ibaret olduğu ortaya çıkmıştır. Lakin bu kasabaya uzun zaman boyunca turist çekilmesi için gerçek kimseye söylenmemiştir. Lakin evin altında yer alan ruh ve iskeletlerin gizemi çözülememiştir (Begüm, 2020).

Woolpit Kasabası ile ilgili paranormal görüşler vardır. Woolpit Kasabası, ten renkleri yeşil olan erkek ve kız olmak üzere iki çocukla tanınmaktadır. Bu olay yaklaşık olarak 900 sene öncesine dayanmaktadır. Dış görünüm açısından kasaba halkından olabildiğince farklı olan bu iki çocuk Woolpit Kasabasında bir anda ortaya çıkmıştır. Bu iki çocuk da farklı bir dil konuşuyor ve yalnızca çiğ fasulye yiyorlarmış. Zaman içerisinde erkek çocuk hastalanarak vefat etmiştir. Kız çocuk ise tek başına kalmıştır. Kasaba halkı zaman içinde bu kız çocuğuna İngilizce öğretmiş ve ona nereden geldiklerini sormuştur. Kız çocuğunun yanıtı ise olabildiğince ilginçtir. Zira kız çocuğu, güneşin doğmadığı, alacakaranlık bir alan olan St. Martin's topraklarından geldiklerini ifade etmiştir. Lakin kız çocuğu Woolpit Kasabasına nasıl ulaştıklarını bir türlü hatırlayamamıştır. Kız çocuğunun hatırladığı tek şey, babasının kendi hayvanlarını beslemesidir. Yapılan araştırmalara karşın bu yeşil tenli çocukların nereden geldikleri bir türlü çözülememiştir. Yalnızca ortaya birkaç görüş sunulmuş ancak bunların hiçbir tanesi kanıtlanamamıştır. Bu görüşlerin en kayda değer olanı, bölge içerisinde yer alan arsenik yataklarının zehirlenmeye neden olmasıdır. Zira zehirlenmede bilinen en yaygın belirtiler, ten renginin yeşile dönmesi ve akli dengenin kaybedilmesidir (Begüm, 2020).

Mary King's Close ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Mary King's Close, Edinburgh'ta eski şehir bölgesinde Royal Mile'deki binaların altında yer alan tarihi bir yer altı alanıdır. Bu alan kendi ismini 17. asırda burada ikamet eden bir tüccar hırsız olan Mary King'ten almıştır. Burası 17. asırdan bu yana hayalet ve paranormal olaylar yönünden önemli bir üne sahip olmuştur (Keşfet 101, t.y.).

Oyuncak Bebekler Adası ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Oyuncak Bebekler Adası, Mexico City'nin güneyinde büyük bir gölün orta kısmında bulunan ve üstünde kimsenin hayatını devam ettirmediği bir adadır. Julian Santana Barrera adlı bir adam 1950'li yıllarda bu sahipsiz adaya yerleşmiştir. Bu adam burada tek başına yaşamaya başlamıştır. Julian Santana Barrera, olabildiğince dindar bir adam olup, sıklıkla adanın yakınında bulunan yerleşimlere ziyaret gerçekleştirerek vaazlar vermiştir. Lakin bu adam ziyaretlerinin çoğunda hoş karşılanmamış, ayrıca bazı zamanlarda dövülmüştür. Julian Santana Barrera bunun üzerine adada dış dünyadan izole şekilde yalnız bir hayat devam ettirmeye başlamıştır. Julian Santana Barrera bu adanın kıyı bölümünde küçük bir kız çocuğuna ait bir ceset bulmuştur. Bundan sonra Julian Santana Barrera'nın adadaki sıradan ve sakin hayatı tümüyle altüst olmuştur. Julian Santana Barrera'nın bulunduğu küçük bir kız çocuğu cesedinin yanında bir oyuncak bebek de vardı. Julian Santana Barrera bulunduğu cesedi adaya gömmüş, sonrasında bu ölen kız çocuğunun ruhunu sakinleştirmek amacıyla oyuncak bebeği bir ağaca asmıştır. Böylelikle kız çocuğunun ruhunun oyuncak bebeğiyle oynayabileceğini düşünmüştür. Lakin işler Julian Santana Barrera'nın istediği gibi gitmemiştir. Julian Santana Barrera ölen kız çocuğunun kötücül ruhunun adaya musallat olduğuna inanmaya başlamıştır Julian Santana Barrera'ya göre; bu ölen kızın kötücül ruhunun sakinleşmesi gerekiyormuş. Bundan dolayı Julian Santana Barrera, musallat olan bu kötücül ruhu sakinleştirebilmek amacıyla adaya oyuncak bebekler toplamaya başlamıştır. Julian Santana Barrera bulabildiği tüm oyuncak bebekleri adaya getirmiş ve ağaçlara asmıştır. Kötücül ruh yeni oyuncaklarına kavuşunca sakinleşmiştir. Julian Santana Barrera bu kötücül ruhun sakinleşmesinden sonra adadaki sıradan hayatına geri dönmüştür. Lakin Julian Santana Barrera'nın huzurlu günleri çok uzun sürmemiştir. Julian Santana Barrera bir sabah uyandığı zaman adayı çevreleyen nehir üstünde yüzlerce oyuncak bebekle karşılaşmıştır. Bu hadiseden sonra bu kötücül ruh kendisini belirgin bir biçimde hissettirmeye başlamıştır. Sonrasında Julian Santana Barrera'nın sanrı ve korkuları had safhaya erişmiştir. Bir zaman sonra Julian Santana Barrera'nın vefat etmiştir. Bu kişinin vefat etmesinden sonra adanın içerisinde yer alan oyuncak bebeklerin sayısı gitgide artış göstermiştir. Adanın ürkütücü atmosferi zaman içerisinde yöresel halkın dikkatini çekmiş ve ada ile ilgili birden fazla efsane oluşmuştur. Oyuncak Bebekler Adası, Meksika'nın en ürkütücü alanlarına biri haline gelmiştir. Bu ada zaman içerisinde yeryüzü genelinde tanınan bir turistik alan olmuştur. Günümüzde adaya gerçekleştirilen ziyaretler esnasında ziyaretçiler oyuncak bebeklerin ağaçlarda sallandığını, ayrıca birtakım bebeklerin çürümüş ve kırık olduğunu görebilmektedirler. Yine günümüzde yöresel halk adanın içerisinde paranormal aktivitelerin yaşandığına inanmakta, adanın doğal sesleri arasında bebeklerin konuşma ve ağlamalarını işittiklerini iddia etmektedir (Supstranger, 2023a).

Aokigahara Ormanı ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Kayıtlı kayıtsız onlarca intihar olayı nedeniyle Japon tarihinde mistik bir konuma sahip olan Aokigahara

Ormanı, intiharların gerçekleştirildiği bir merkez halini almıştır. Japonya, senelik intihar sayısını resmi olarak açıklamamaktadır. Ancak yapılan tahminlere göre; bu sayı 50-100 arasında değişmektedir. Aokigahara Ormanı, yalnızca intihar etmeyi arzu edenler için değil, aynı zamanda masum kişiler için de ölümcül bir çekicilik merkezi halini almıştır. Zira ormanın altı yüksek demir rezerviyle kaplıdır. Bu durum da pusulaların doğru yönü göstermesinin önüne geçebilmektedir. Bundan dolayı eski zamanlarda birden fazla masum kişi bu ormanda kaybolmuş ve yaşamını yitirmiştir. Ayrıca ormanın yönetiminde yer alan bir ceset odası vardır. Bu da kulağa olabildiğince korkunç gelmektedir. Halk inanışına göre; Aokigahara Ormanı, ölüm ve dünya arasında kalan ruhların kendilerini arındırdığı bir alan olarak görülmektedir. Bu ormanın mistik atmosferi, bilhassa Japon kültüründe yaşamın sonrasında ruhların varlığına duyulan inanç ile bir araya geldiğinde kişilerin bu noktada intihar etme eğilimlerini artırmaktadır. Bir başka inanışa göre; bu ormanda 2-3 kilometre ilerledikten sonra ürkütücü uğultular işitilmekteymiş. İşitilen bu uğultuların kaynağı ise belirlenememiştir. Kişiler bu seslerin ölüm ve dünya arasında kalan ruhların sesleri olduğunu düşünmektedirler (Supstranger, 2023b).

Hoia/Hoia-Baciu/Horia-Baciu Ormanı ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Bu orman, hem Hoia Ormanı hem Hoia-Baciu Ormanı hem de Horia-Baciu Ormanı ismiyle anılmaktadır (FactUm-Info, t.y.). Bu orman, paranormal olaylar ile ilgili devamlı olarak ilişkilendirildiği için yeryüzünün en ürpertici alanlarından biri olarak görülmektedir. Yöresel efsanelere göre; çarpık ağaçlar arasında ruh ve hayaletler gizlenmektedir. Bu orman, çoğunlukla "*Transilvanya'nın Bermuda Üçgeni*" olarak anılmaktadır. Zira burada şeytan, hayaletler ve ayrıca belki de uzaylıların yaşadığı düşünülmektedir. 1968 senesinde biyolog Alexandru Sift, ormanın üstünde uçan bir obje gördüğünü iddia edip bu objenin fotoğraflarını çekmiştir. Bu hadisenin ardından bu orman yalnızca hayaletlerle değil, aynı zamanda Tanımlanamayan Uçan Nesne ve uzaylılarla ilişkilendirilen efsaneler ile de anılmaya başlamıştır. Lakin bitki örtüsünden arındırılan bu alanda gerçekleştirilen toprak testleri herhangi bir anormalliğin olmadığını göstermiştir. Fakat yaşanan bütün bu tuhaf hadiseler, dünya dışı ışıkların ve ormanda görülen gizem taşıyan kürelerin sayısız fotoğrafı ile birleştiğinde bu ormanı dünyanın en iyi belgelenmiş paranormal alanlarında biri haline dönüştürmüştür. Ormanın başka bir yeryüzüne mi yoksa bilinmeyen bir paralel evrene mi açılan bir kapı olduğu spekülasyonları devam etmektedir. Bundan dolayı çevreye saygılı olmak ve belirlenen parkurlara uymak oldukça önem taşımaktadır. Yerel rehberler çoğunlukla hem gece hem de gündüz turları düzenleyip ziyaretçilere kılavuzluk etmektedirler. Bu ormanın resmi internet sitesine göre; ziyaretçilerin çoğunlukla devamlı olarak izlenme ve yoğun endişe hisleri yaşadıkları bildirilmiştir. Konuyla ilgili olarak; yöresel halk bu ormana girmeyi tercih etmemektedir. Bunun sebeplerinden biri, yöresel halkın içeriye adım attığında çıkış yolunu bulamayacağından dolayı korkmasıdır (Supstranger, 2023b).

Houska Kalesi ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Houska, Prag'ın kırsal alanlarında yer alan bir uçurumun üstünde yükselen izole bir kale olarak yapılmıştır. Birtakım kişilere göre; bu yapı, kötülüğün buraya hapsedilmesi için bilinçli olarak bu şekilde yapılmıştır. Çekya'daki bir efsaneye göre; burada yer alan şeytani varlıkların köylülerden beslenmek ve köylüleri uçuruma sürüklemek amacıyla ortaya çıktığı iddia edilen cehenneme açılan bir kapının olduğuna inanılmaktadır. Houska Kalesi 2. Dünya Savaşı esnasında Nazi işgaline uğramış ve cehenneme açılan kapı ile ilgili araştırmalara ev sahipliği etmiştir. Tarihçiler, bu kalenin içerisinde yaşayanların şeytani varlıklarla savaşmak için yapılmış bir yapı olduğu düşüncesini desteklemektedirler. Houska Kalesi'nin sırrı günümüzde de çözülememiştir. Bundan dolayı bu yapı gizem meraklısı olan turistlerin akınına uğramayı sürdürmektedir (Supstranger, 2023b).

Overtoun Köprüsü ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Overtoun Köprüsü köpek intiharlarıyla anımsanan bir alandır. Buradan geçen her köpek esrarengiz bir biçimde köprüden atlayıp intihar etmektedir. Ayrıca atlayarak ölmeyen köpeklerin söz konusu köprüye bir daha çıkarak intihar ettiği görülmüştür. Bu intiharların nedeninin ise, Overtoun Kalesi'ndeki kötü ruhların laneti olduğu düşünülmektedir. İlk olarak 1950'li yıllarda görülen bu intihar hadiselerinin nedeni çözülememiştir (Begüm, 2020).

Banff Springs Oteli ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Kanada'nın en büyük otel işletmelerinden biri olan Banff Springs Oteli, perili otel olarak bilinmektedir. Bu yapı, öyküsüyle olabildiğince ürkütücü olmasına karşın popüler bir tatil köyü olarak hizmet vermektedir. Bu otel işletmesini perili yapan birkaç olay vardır. Bunlardan biri, balo salonu ve merdivenler ile ilgilidir. Balo salonu içinde dans ederken gelinliğinin eteği yanan bir gelin alevlerden kaçarken merdivenden düşüp boynunu kırmıştır. O günden sonra balo salonu içinde dans edildiği zaman hafif yanık kokusunun geldiği kaydedilmiştir. Bunun haricinde ise pek fazla müşteri tarafından merdivenlerin orada beyaz bir karartı görüldüğü yetkili kişilere bildirilmiştir. Otel işletmesine ait başka bir olay ise 873 numaralı odada bulunan bir ailenin öldürülmesiyle ilgilidir. İşlenen cinayetten sonra 873 numaralı odanın kapısı tuğla örülerek kapatılmıştır. Bundan sonra hiç kimse oraya girmemiştir. 873 numaralı odanın yer aldığı koridorda ailenin hayaleti görülmektedir. Bundan dolayı çoğunlukla kimse bu odanın bulunduğu katı tercih etmemektedir (Begüm, 2020).

Coronado Oteli ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. 1982 senesinde Coronado Oteline siyahlar giyinmiş bir kadın gelmiştir. Bu kadın, otel işletmesine kaydını yaptırmış ve eşini beklediğini dile getirmiştir. Eşini uzun zaman bekleyen bu kadın merdivenlerde ölü halde bulunmuştur. Bu kadının ölümünün ardından da bu otel işletmesine kadının beklemiş olduğu eşi gelmemiştir. Kadının ölümünden sonra otel işletmesi personeli ve otel işletmesine gelen konuklar, siyahlar giyinmiş, olabildiğince soluk benizli bir kadının merdivenlerden yukarıya doğru çıktığını aktarmışlardır. Bu olaydan dolayı otel işletmesine gelerek burada kalan yazarlar da benzer açıklanamayan ve ürkütücü hallerle karşılaşmışlar ve bu kişiler de bir kadının merdivenlerden yukarıya doğru çıktığını görmüşlerdir (Begüm, 2020).

Waverly Hills Hastanesi ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. 1910 senesinde açılan Waverly Hills Hastanesinde tüberküloz hastalarının tedavisi yapılmıştır. O senelerde hastalık oldukça yaygınlaşmıştır. Yalnızca 400 kişilik yatak kapasitesi olan Waverly Hills Hastanesi kendi kapasitesinin 3-4 kat fazlasını karşılamaya çalışmıştır. Waverly Hills Hastanesi bu kadar fazla hastaya özenle bakamayınca söz konusu hastalıktan dolayı ölenlerin sayısı da seri biçimde artmıştır. Ayrıca tüberküloz tedavisi de insanlık dışı bir biçimde yapılmıştır. Hastanede tüberküloz nedeniyle 63000 insanın vefat ettiği tahmin edilmiştir. Hastalığın tedavisinin bulunması sonrasında söz konusu hastane bir sene kapalı kalmış, sonrasında ise akıl hastanesi olarak hizmet göstermeye başlamıştır. Bu hastanenin personeli akıl hastalarına işkence etmiştir. İşkence esnasında vefat eden hastaların cesetlerinin tümü hastanede yer alan ve "Beden Tüneli" ismi verilen bir alana götürülmüştür. Hastane içerisinde yaşanan bir başka skandal hadise, 502 numaralı odanın içerisinde iki hemşirenin intihar etmesidir. Bütün bu olaylardan sonra Beden Tüneli ve 502 numaralı oda ilk sırada olmak üzere hastane içerisinde pek fazla paranormal olay yaşanmıştır. Ansızın gelen çığlık sesleri ve inilti haricinde odaları gezen ziyaretçiler de kendilerine birinin dokunduğunu ifade etmişlerdir. Bir inanışa göre; tüberkülozdan ölen insanların, akıl hastalarının ve hemşirelerin ruhlarının hastanede dolaştığı düşünülmektedir (Begüm, 2020).

Molla Zeyrek Cami ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. İstanbul-Fatih'te yer alan Molla Zeyrek Cami, İstanbul fethedildikten sonra bir kilisenin camiye çevrilmesi ile ortaya çıkmıştır. Caminin günümüzde park yeri olan arazisine bakan sokağına ilişkin pek fazla ürpertici söylenti vardır. Bölge üzerinde yaşan kişiler, park yerinin önceki zamanlarda bir ahır bölgesi olduğunu ifade etmektedirler. Kişiler, bu ahırın içerisinde ürkütücü bir kuyu, bu kuyunun altında da mahzenlerin olduğunu iddia etmektedirler. Ahıra hayvanlarını bırakan kişilerin akşam saatlerinde oraya gitmekten korktukları dile getirilmektedir. Bunun sebebi ise, kişilerin çığlık sesleri duymalarına bağlanmaktadır. Ahırın altında bulunan mahzenlerin derin bir tünele ev sahipliği ettiği söylentileri de vardır. Hâlihazırda park olan alandan çığlık seslerinin gelmeye devam ettiğini söyleyenler de bulunmaktadır (Ceylan, 2016).

Tezveren Baba Türbesi ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Tezveren Baba, Osmanlı Devleti zamanında şehit olan biridir. Bir söylentiye göre; Tezveren Baba'nın ayakları olmamakta ve takunyaları eline alarak dolaşmaktadır. Belirtilen efsanelere göre; türbenin içinden bu takunyaların tıkırtıları işitilmektedir. Ayrıca türbede görevli olan bir kişinin anneanesi kendisini gördüğünü ifade etmektedir. Hâlihazırda ziyaretçiler yanlarında buraya takunya getirmektedirler. Zira Tezveren Baba'nın ibrikle abdest aldığına inanılmaktadır (Ceylan, 2016).

Issız Cuma Mezarlığı ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Eski zamanlarda bir kadın bir kız bebek dünyaya getirmiştir. Bu kadın doğum gerçekleştirdikten sonra kısa bir zaman içerisinde vefat etmiştir. Bu kadının dünyaya getirdiği bebek de yirmi gün sonra vefat etmiştir. Bu bebek, annesinin yer aldığı mezarlığa defnedilmiştir.

Birkaç gün sonrasında bu mezarlığa uğrayan aile yakınları iki mezarın birleştiğini gördükleri zaman şaşırılmışlardır. Mezarları birbirinden ayıran aile yakınları bir sonraki ziyaretlerinde mezarların yeniden birleştiğini görmüşlerdir. Bu hadise birkaç defa tekrarlandıktan sonra aile yakınları, vefat eden anne ve kız bebeğinin mezarlarını olduğu gibi bırakmaya karar vermişlerdir. İssiz Cuma Mezarlığı'na ziyaret gerçekleştirenler de bu enteresan olay karşısında şaşkına dönmüşlerdir (Ceylan, 2016).

Yusuf Ziya Paşa Köşkü ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Yusuf Ziya Paşa, hem Başyaver hem de çok zengin bir tüccardır. Yusuf Ziya Paşa, Rumelihisarı'na masallarda geçen şatolara benzer bir köşk inşa ettirmek istemiştir. Bir rivayete göre; Yusuf Ziya Paşa çok kıskanç olup, güzel karısını hiç kimsenin görmemesini istemiştir. Yusuf Ziya Paşa bu köşkün aynı zamanda eşinin güzelliğine yakışır bir seviyede olması gerektiğini düşünmüştür. 1910 senesinde başlayan inşaat Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ve Yusuf Ziya Paşa'nın iktisadi açıdan sıkıntı uğramasından dolayı bitirilemez. Eşi, Yusuf Ziya Paşa'ya ihanet etmiştir. Bu ihanet sonrasında Yusuf Ziya Paşa'nın kalbi çok kırılmış ve köşkün bitirilmesini istememiştir. Yıllar süresince köşkün etrafında yaşayan kişiler köşkün boş olan katlarında gece saatlerinde uzun saçlı bir genç kadının gezdiğini öne sürmüşlerdir. 1990'lı senelerde ise bu köşkün inşaatında çalışan işçiler aynalarda eski giysilere bürünmüş bir kadın hayaleti gördüklerini, ayrıca piyano çaldığını duyduklarını iddia etmişlerdir. Günümüzde ise bu yapı müze olarak değerlendirilmekte ve perili köşk olarak anılmaktadır (Ceylan, 2016).

Cemil Molla Köşkü ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Mahmud Cemil Efendi tarafından 1885 yılında inşa ettirilen bu köşk senelerce restore edilmemiştir. Bunun sebebi olarak; köşkün perili olduğu, gelen işçilerin birkaç gün içerisinde işi bırakarak kaçtıkları gösterilmiştir. Eski zamanlarda kişilerin bu yapının yanından arabayla geçmeye dahi korktukları bilinmektedir (Ceylan, 2016).

Yedi Kule Zindanları ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Eski zamanlarda zindanlara hapsedilen kayda değer esirler arasında bir pagan da vardır. Lakin tüm kişiler onun Avrupa devletlerinde üst seviyede bulunan bir devlet görevlisi veya casus olduğunu düşünmüştür. Bundan dolayı ona türlü işkenceler yapılarak konuşturulmaya çalışılmıştır. Pagan ise vücudunu acıya karşı eğittiği için acı hissetmemiştir. Haliyle işkencecilerin istedikleri itirafları yapmamış ve acı yaşadığını yansıtan çılgınlık atmamıştır. Gün geçtikçe dozu artırılan işkenceye daha çok dayanamayan pagan vefat etmeden önce Latinceye benzer sözcükler fıslıdayıp bir şeyler söylemiştir. Pagan öldüğünde ise kendi cesedi eriyerek gitmiştir. Kulaktan kulağa yayılan söz konusu paganın bu durumu, zindanda yer alan tüm kişileri lanetlediğine inanılmıştır. O zamandan bu yana Yedi Kule Zindanları'nda kimi zaman Latinceye benzer bir dilde ifade edilen sözlerin yankılandığı, çılgınlıklar duyulduğu, bu çılgınlıkların da ruhları zindanlara hapsolan işkencecilere ait olduğu söylenmektedir (Ceylan, 2016).

Büyükada Rum Yetimhanesi ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır: Bu yetimhanenin içerisindeyken bahçeden çocuk seslerinin geldiği ifade edilmiştir. Bu yetimhanenin dışındayken akşamları çocukların çığlık sesleri duyulmuştur ve bu sesler daha belirgin hale gelmiştir. Söz konusu

yetimhanenin bu kadar paranormal olmasının nedeni, zamanında yetim çocukların burada fazla zulüm görmesi, binanın bir tarafında yangın çıkması sonucunda yetimhanede meydana gelen panikte birtakım çocukların yanıp ölmesi, bahçeye çıkan bir çocuğun buradaki kuyuya düşerek sesini kimseye duyurmadan burada ölmesidir. Bilhassa bahçeden gelen çocuk sesinin nedeni, kuyuya düşerek ölen bir çocuğun olmasına bağlanmaktadır (Ceylan, 2016).

Davutlu Köyü ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. Davutlu Köyünde Kara Dedeler Olayı'nın yaşandığı iddia edilmektedir. Bir rivayete göre; 1989 senesinde köylüler bir gün havanın kararmasında sonra cinî varlıklar görmeye başlamışlardır. O günden sonra belirli bir zaman köy halkı evinden dışarı çıkmaz. Bu hadise gazetelerde yayımlandığı zaman bir gazeteci işin aslını öğrenmek için köye gitmiştir. Gazeteci, köylüler ile röportaj gerçekleştirmiş, tüm kişiler de cinî varlıkları gördüğünü iddia etmişlerdir. Lakin gazeteci 11 gün süresince olağan dışı bir durum veya olayla karşılaşmamıştır. Gazeteci, kamerasını 14 yaşındaki bir çocuğa bırakarak köyden ayrılmıştır. Bu çocuk paranormal bir durum veya olay yaşanırsa kaydedecektir. Bundan üç gün sonrasında söz konusu gazeteci jandarmalar tarafından gözaltına alınmıştır. Gazeteci bunun nedenine inanmamaktadır. Çünkü köyün içerisindeki üç farklı hanede (kamera verilen çocuk da dâhil olmak üzere) yedi kişi parçalanıp öldürülmüştür. 03.02.1989 tarihinde bir ormanda söz konusu gazetecinin not defteri ve elbiseleri bulunmuş ancak kendisinden bir daha haber alınmamıştır. Söz konusu gazeteciye sorgulayan jandarma ise seneler sonrasında bunalıma girip intihar etmiştir (Ceylan, 2016).

Lübbey Köyü ile ilgili paranormal odaklı görüşler vardır. İssiz görünümüyle dikkatleri üzerinde toplayan Lübbey Köyü sit alanı olarak ilan edilmiştir. Boş sokakları ve eski haneleriyle dikkatleri üzerinde toplayan bu köy, Youtuber'ların uğrak mekânı olmuştur. Bu köyün sakinleri köylerinin turizme kazandırılmasını istemektedirler. Ancak bu köyün sakinlerinin bu zamanlarda yaşadıkları en büyük problem, bu köyü ziyaret eden Youtuber'ların burayı tanıtmaya biçimidir. Bilhassa gece saatlerinde bu köye gelip birtakım eski evlerin içerisine sprey boyayla türlü şekiller çizen Youtuber'lar, söz konusu köyde paranormal olayların yaşandığı iddiası ile türlü videolar çekmektedirler. Konuya ilişkin olarak; bu köyün sakinlerinden biri, "*Köyümüzün turizme kazandırılmasını istiyoruz ancak burada çekilen videolarla köyümüz korkunç bir köymüş gibi gösteriliyor*" demiştir (Atmaca ve Gözetin, 2022).

Çeşitli alanların paranormal turizm kapsamında önemli olduğu kadar, çeşitli yapımların (dizi, film gibi) da paranormal turizm kapsamında önemli olduğu düşünülmektedir. Zira paranormal açıdan ön plana çıkan dizi ve filmler insanları paranormal turizme katılım sağlama noktasında motive edebilmektedir. Ayrıca paranormal odaklı dizi ve filmler insanların maneviyatlarına yoğunlaşmaktadır. Bundan dolayı bu tür dizi ve filmlerin yüksek oranda izleyici kitlesine sahip olabileceği düşünülmektedir. Bu bilgilerden hareketle hem Türkiye'de hem de dünyada paranormal odaklı dizi ve filmlerin yaygın olabileceği fikri ortaya çıkmaktadır.

Medya popüler kültür alanı olarak özünde seküler bir alan olarak görülmektedir. Lakin sözlü kültür ve simgesellik niteliği, mitik dile sahip olması medyanın yeni kutsallıklar oluşturmaya ve bunu (post)modern bir bağlam içerisinde gerçekleştirmesine olanak sağlamaktadır. Medya, bu manada yeni seküler kutsallıkların merkezidir. Bilhassa paranormal, kutsal temaları eğlence kültürü içerisinde yansıtmaktadır. Medyatik seküler dil ve mitik ile paranormal temalar kurgusal olarak iç içe bir görünüm taşımaktadır. Bu temalar bir yönden bireysel haz ve ilgilere yönelik olarak, diğer yönden de seküler, akli olanla savaşıma ve postmodern kimlik arayışı kapsamında oluşmaktadır. Yeryüzünde etkili bir film endüstrisi olarak Hollywood dizi ve film sektöründe fazla miktarda dini ve mitsel imgeler yer almaktadır. Paranormal Activity, The Exorcist, Harry Potter, The Matrix, Signs ve benzeri meşhur birden fazla filmde büyüsel ve mitsel imgeler bolca işlenmektedir. Lakin bunların bir haz ve eğlence kültürü içerisinde ve seküler tarzda verildiği göze çarpmaktadır (Arslan, 2015: 69).

Paranormal uygulama ve inançlar medyadaki kutsal konulu içerik üretimine ve postmodern yeni dini kimlik arayışına iyi bir örnektir. Hâlihazırdaki popüler kültürde paranormal, mistik uygulama ve inançlara, astroloji ve fala, hayaletlere, ruhçu eğilimlere bir rağbet vardır. Yapılan araştırmalar sonucunda bu eğilimlerin daha çok medya aracılığıyla belirlendiği görülmektedir. Ayrıca bu eğilimler turizm ve eğlence sektörlerinde görülmektedir. Paranormal olguların, kurgusal olsa bile yalnızca eğlence olarak nitelendirilmemesi gerekmektedir. Kişilerin ilgi ve eğilimlerinin de söz konusu edilmesi gerekmektedir. Kişilerin ilgi ve eğilimleriyle medyanın etkisi bir araya gelerek seküler kutsal ürünler meydana gelmektedir. Bir yönden kurgusal ve bireysel haz ve ilgilere yönelik olarak, diğer yönden de seküler akli olanla savaşıma, varoluşsal ve dini temalara ilgi kapsamında oluşmaktadır. Bu noktada medyatik dil ve dini temalar kurgusal olarak iç içe bir görüntü taşımaktadır. Bu kapsamda The Exorcist isimli film örnek olarak gösterilebilmektedir. Olağan dışı durum ve olaylarla karşılaşan küçük kızın annesi ateisttir. Onu tedavi eden hem rahip hem de bilim insanı olan birey sayesinde anne nihayetinde inanç gerçeğiyle karşı karşıya kalmaktadır. The Exorcist of Emily Rose'da da aynı durum vardır; bu bağlamda küçük kıza paranormal uygulama gerçekleştirmekle suçlanan rahip ve küçük kıza savunan ateist olan kadın bir avukat vardır. Ateist olan kadın avukat da nihayetinde inanç gerçeğiyle yüzleşmektedir. Küçük kız Hristiyan müminlere örnek birey olarak sunulmaktadır. Bilim ve din çelişkisi paranormal bir olay örgüsü kapsamında dinin lehine çözülmeye çalışılmaktadır. The Omen isimli filmde de aynı durum vardır. Yani paranormal olay örgüsü kapsamında dini iletiler aktarma hali söz konusudur. The Matrix'te ise mistik ve paranormal temaların felsefi ve dini içeriklerle iç içe işlendiği görülmektedir. Harry Potter'da da yoğun büyüsel ve paranormal temalar eğlence tarzında verilmektedir. The Lord of the Rings'te ise olağanüstü birden fazla olay fantastik ve büyüsel bir kurgu içerisinde anlatılmaktadır. Dragonfly, The Sixth Sense, Ghost, Alien, Signs, X Files ve benzeri birden fazla film ve dizi için de aynı durum geçerlidir (Arslan, 2015: 69-70).

Batıda işlenen bu tarz dizi ve filmlerden örnekle Türkiye'de bilhassa 2000'li senelerden sonra benzer temaya sahip olan yerli filmlere rastlanmaktadır. Büyü, Üç Harfliiler, Musallat, Siccin, Azazil, İfrit, Ammar, Azem, Zifir, Gulyabani, Şeytan-ı Racim, Semum, Araf, Gen, Dabbe, Küçük Kıyamet vb. yerli filmlerde paranormal temalar bolca işlenmekte ve bu tarz filmlerin sayısı seri şekilde artış göstermektedir. Bunun yanı sıra Sihirli Annem, Selena, Tatlı Cadı, Kalp Gözü, Sır Kapısı, Sırlar Dünyası, Sırların Efendisi ve benzeri yerli dizilerde dini, paranormal ve mitik konuların işlendiğini, bu tarz dizilere yüksek düzeyde önem verildiği görülmektedir. Bu dizilerin yaygın olmasının, bunların fazla izlenmesiyle doğru orantılı olduğu düşünülmektedir (Arslan, 2015: 70).

Genel olarak; paranormal odaklı dizi ve filmler, turistik açıdan önem taşımaktadır. Paranormal odaklı dizi ve filmlerin kurgusu, amaçlanan paranormal olay örgüsüne göre şekillendirilmektedir. Konuya ilişkin olarak; hem yurt içinde hem de yurt dışında paranormal odaklı dizi ve filmlerin yapıldığı bilinmektedir. Bu kapsamda paranormal odaklı dizi ve filmler küresel ölçekte önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca bu tür yapımlar paranormal konulara ilgi duyan turistleri etkileyebilmekte ve onları paranormal odaklı çeşitli turistik hareketlere katılmaya yönlendirebilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

İnsanlar, sosyal varlıklardır. Bu varlıklar çeşitli durum ve olaylardan etkilenebilmektedirler. Bu durum ve olaylardan biri paranormal durum ve olaylara ilişkindir. Bu durum ve olaylar insanların kişisel ve sosyal dünyalarını etkileyerek onların düşünce, duygu, davranış ve tutumlarını şekillendirebilmektedir. Paranormal durum ve olayların odak noktasında yer aldığı bir turizm tipi vardır. Bu turizm tipi, paranormal turizmdir. Paranormal turizm son zamanlarda yeni yeni popülerlik kazanmaktadır. Paranormal turizm kapsamında yer alan etkinlik ve aktivitelerin eski zamanlardan beri yapıldığı bilinmektedir. Turistlerin düşünce, duygu ve hareketlerinde önemli rol oynayan paranormal durum ya da olayları merak etme ve deneyimleme arzusu, paranormal turizmin gelişimini desteklemektedir.

Paranormal turizm, önemli bir turistik potansiyele sahip olan bir turizm türü olarak dikkat çekmektedir. Paranormal turizm potansiyelinin gelecek zamanlarda daha da artacağı düşünülmektedir. Dünya üzerinde paranormal durum ve olayların yaşandığı düşünülen çok sayıda yapı ve alan vardır. Bunlar turistler üzerinde önemli bir merak ve çekim unsuru oluşturmaktadır. Ayrıca paranormal konusu üzerinde yoğunlaşan çeşitli yapımlar (film, dizi gibi) vardır. Bu yapımların turistler üzerinde kayda değer bir merak ve cazibe unsuru meydana getirebilmektedir.

İnanç, bir turizm dalı olan paranormal turizm açısından önemli bir turistik çekiciliktir. Özellikle paranormal inanç ve uygulamalar sayesinde paranormal turizm hareketleri varlığını devam ettirmektedir. İnsanlar paranormal inançlardan etkilenebilmekte ve bu doğrultuda da diğer

kişileri etkileyebilmektedirler. Paranormal turizmin en önemli kaynak ve motivasyon unsuru, paranormal temelli inanç, uygulama ve hareketler olarak görülebilmektedir. Bu unsur, paranormal turizm talebinin oluşumu ve gelişimi noktasında önem taşımaktadır. Zira insanlar, psikolojik ve sosyolojik yönleri ağır basan varlıklardır. Bu kapsamda insanlar üzerinde paranormal turizm hareketlerine katılım sağlama noktasında güçlü veya zayıf istekler meydana gelebilmektedir.

Paranormal turizm seyahat, etkinlik ve aktivitelerine katılım gösteren turistlerin bu katılım kararlarında paranormal inançlarının, heyecan, korku ve gerilim yaşamak istemelerinin, sıra dışı durum ve olaylara ilgi göstermelerinin önemli bir payı ve etkisi vardır. Paranormal turizm kapsamında turistik talep artışı bu konular üzerine yoğunlaşarak sağlanmaya çalışılmaktadır.

Çalışma kapsamında verilen öneriler şunlardır:

- Paranormal turizme ilişkin uygulamalı bilimsel çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Paranormal turizm hareketlerine elverişli alanlar turizme daha fazla kazandırılabilir ve bu konuda devlet teşviki sağlanabilir veya bu teşvik artırılabilir.
- İnsanları paranormal turizme katılmaya yönlendiren psikolojik ve kültürel etkenlerin saptanması, sınıflandırılması, analiz edilmesi ve yorumlanması sağlanabilir.
- Paranormal turizmde doğaüstü güçlerin yeri, önemi ve turistik potansiyeli değerlendirilebilir.
- Paranormal turizm ile diğer turizm türü veya türlerinin benzer ve farklı yönleri belirlenebilir.
- Paranormal turizm destinasyonları SWOT analizi tekniğiyle değerlendirilebilir.
- Paranormal turizmin genel turizmdeki yeri ve potansiyeli ulusal ve uluslararası örneklerle desteklenerek araştırılabilir.
- Paranormal turizmin gelişimini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen sosyo-kültürel davranışlar araştırılabilir.
- Paranormal turizm faaliyetlerinin turistler üzerinde oluşturduğu algıların psikoloji disiplini yardımıyla çözümlenmesine yönelik bir nitel araştırma ortaya konabilir.
- Paranormal turizme katılım motivasyonu oluşturma noktasında korku, gerilim ve heyecan yaşama isteğinin önemi ve etkisi araştırılabilir.
- Korku ve paranormal filmlerin paranormal turizm etkinliklerine katılım sağlama noktasında mevcut ve muhtemel etkileri araştırılabilir. Bu noktada korku ve paranormal filmler birbiriyle karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırmalar; (paranormal turizm konusuna yoğunlaşmak suretiyle) benzerlikler, farklılıklar, potansiyel ve önem olmak üzere dört grup altında değerlendirilebilir.
- Paranormal turizm faaliyetlerinin gelişiminde sosyal medya kullanımının önemi ve etkisi araştırılabilir.
- Geleneksel ve dijital tanıtımların paranormal turizme katılım sağlama konusundaki potansiyel ve etkileri araştırılabilir.

- Paranormal turizm faaliyetlerine katılan yerli-yabancı turistlerin duyguları duygu analizi tekniğiyle analiz edilebilir. Bu doğrultuda hem grup içi (yerli turistler, yabancı turistler) hem gruplar arası (yerli-yabancı turistler) hem de bütüncül (tüm turistler) değerlendirmelerde bulunulabilir.
- Paranormal turizm ile ilgili çeşitli bibliyometrik çalışmalar yapılabilir veya bunların sayısı artırılabilir. Ayrıca bu çalışmaların kapsamı ve uygulama alanları da genişletilebilir.

Kaynakça

- Abdurrezzak, A.O. (2021). Halk İnançlarının İşlevleri ve Düşünsel Temelleri. Akademik Sosyal Araştırmalar, 5(18), 155-168.
- Alili, M. ve Bulgan, G. (2018). Azerbaijan's Evaluation as a Dark Tourism Destination. ICONASH 2018 Istanbul: The Book of Proceedings & Abstracts, 2nd International Conference on New Approaches in Social Sciences and Humanities, ICSEI-International Center of Social Sciences & Education Research, 26-28 Ekim 2018, İstanbul-Türkiye, 484-492.
- Arslan, M. (2011). Paranormalizm ve Din, İstanbul: Bilsam.
- Arslan, M. (2015). How Does Postmodernity Exist as a Problematic of Philosophical Consciousness? Milet ve Nihal, 12(2), 55-72.
- Atmaca, C. ve Gözetin, A. (2022, 4 Mart). Terk Edilmiş Köy Lübbey'in Başlı Youtuber'lar ile Dertte. İhlas Haber Ajansı. <https://www.iha.com.tr/haber-terk-edilmis-koy-lubbeyin-basi-youtuberlar-ile-dertte-1034427>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Aydın, C. (2019). Dindarlık ile Bilinçli Farkındalık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (47), 241-269.
- Bader, C. D., Carson, M. F. ve Baker, J.O. (2010). Paranormal America: Ghost Encounters, UFO Sightings, Bigfoot Hunts, and Other Curiosities in Religion and Culture. New York: University Press.
- Barbaros Yalçın, S. (2018). Spiritual Expressions' Prediction of Mindfulness: The Case of Prospective Teachers. Universal Journal of Educational Research, 6(6), 1216-1221.
- Begüm. (2020, 19 Ağustos). Dünyada Kaydedilmiş En Korkunç Paranormal Olayların Yaşandığı 10 Esrarengiz Mekân. Onedio, <https://onedio.com/haber/dunyada-kaydedilmis-en-korkunc-paranormal-olaylarin-yasandigi-10-esrarengiz-mekan-914406>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Beyaz, D. (2017). Paranormal Turizm Bağlamında Tırnava Cadıları. International Journal of Tourism, Economic and Business Sciences, 1(2), 42-48,
- Birnes, W. ve J. Martin (2009). The Haunting of America: from the Salem Witch Trials to Harry Houdini. Tom Doherty Associates: LLC.
- Bloomberg. (2021, 28 Ekim). The Terrifying Rise of Haunted Tourism. <https://www.bloomberg.com/news/features/2021-10-28/when-ghost-hunters-become-his-toric-preservationists> (Erişim Tarihi: 10.12.2022).
- Ceran, Z. ve Aslan, C. (2020). Paranormal İnanışlar, Davranışlar ve Eğitim. Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 16(Özel Sayı 1), 118-141.
- Ceylan, E. (2016, 1 Ocak). Türkiye'de Tüyle Ürpertici Hikayelerin Yaşandığı İddia Edilen 18 Gizemli Mekan. Onedio, <https://onedio.com/haber/turkiye-de-tuyler-urpertici-hikayelerin-yasandigi-iddia-edilen-18-gizemli-mekan-651111>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).

- Çam, O. ve Çelik, C. (2021). İnanç Turizmi Etkinlikleri Kapsamında Bir Değerlendirme: Cadılar Bayramı. *Tourism and Recreation*, 3(2), 118-131.
- Çam, O. ve Çelik, C. (2022). Evaluation of Çocuk Night within the Framework of Faith Tourism Events. *Journal of Applied Tourism Research*, 3(1), 37-56.
- Çam, O. ve Çelik, C. (2023). Turizm ve Batıl İnançlar. *Kafdağı*, 8(1), 113-151.
- Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020a). İstanbul'da Gerçekleştirilen Terör Saldırıların İncelenerek Bu Destinasyonun İmajının Turistlerin Zihinlerinde Oluşturdukları Algıların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 271-283.
- Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020b). İnanç Turizmi Merkezi Olarak Mevlana Müzesi ile Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi'nin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 342-357.
- Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020c). Kastamonu İli Turizm Potansiyeli ve İnanç Turizminin Şehirdeki Yeri ve Önemi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 76-90.
- Çılgınoğlu, H. ve Çam, O. (2021). Turizm Potansiyelinin Geliştirilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Etkisi: Kastamonu Örneği. O.K. Yılmaz (Ed.). *Belediyelerin Genişleyen Ekosistemleri Üzerine Disiplinlerarası Çalışmalar içinde* (47-76). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). Halkbilimi Açısından Gelenek, Turizm ve İcat Edilmiş Gelenek Bağlamında Ayrıcalık Şeytan Sofrası Örneği. *Millî Folklor*, 6(43), 7-12.
- Dancausa, G., Hernández, R.D. ve Pérez, L.M. (2023). Motivations and constraints for the ghost tourism: a case study in Spain. *Leisure Sciences*, 45(2), 156-177.
- Emil, P.S. (2021). The Existence of Paranormal Phenomena. https://www.researchgate.net/profile/Sergiu-Pirvulescu/publication/349694536_The_existence_of_paranormal_phenomena/links/603cfc5d92851c077f0cf1db/The-existence-of-paranormal-phenomena.pdf (Erişim Tarihi: 12.08.2023).
- Escolà-Gascón, Á. ve Houran, J. (2021). Paradoxical Effects of Exposure to Nature in "Haunted" Places: Implications for Stress Reduction Theory. *Landscape and Urban Planning*, 214, 104183.
- FactUm-Info. (t.y.). Goblin Ormanı, Dans Eden Orman, Paranormal Orman, Batık Orman: Gezegenimizin Sıra Dışı Ormanları. <https://factum-info.net/tr/interesnoe/puteshestviya/1542-les-goblinov-tancusij-les-paranormalnyj-les-zatonuvij-les-neobycnye-lesa-nasej-planety>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Haynes, E.D. (2016). *Paranormal Tourism Study of Economics and Public Policy*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kansas State University, Manhattan, Kansas, United States.
- Henderson, J.C. (2002). *Managing Tourism and Islam in Peninsular Malaysia*. *Tourism Management*, 24, 447-456.
- Hill, A. (2011). *Paranormal Media: Audiences, Spirits and Magic in Popular Culture*. London and New York: Routledge
- Holzhauser, E. (2015). *Paranormal Tourism in Edinburgh: Storytelling, Appropriating Ghost Culture and Presenting an Uncanny Heritage*. <https://research-repository.st-andrews.ac.uk/bitstream/handle/10023/6922/ElizabethHolzhauserPhDThesis.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 13.08.2023).
- Houran, J., Hill, S.A., Haynes, E.D. ve Bielski, U.A. (2020). *Paranormal Tourism: Market Study of a Novel and Interactive Approach to Space Activation and Monetization*. *Cornell Hospitality Quarterly*, 61(3), 287-311.
- İskender, A. (2023). Evaluation of Erzurum Magnetic Road within the Scope of Paranormal Tourism. *Current Perspectives in Social Sciences*, 27(2), 143-151.
- Karacoşkun, M.D. (2004). Dini İnanç-Dini Davranış İlişkisine Sosyo Psikolojik Yaklaşımlar. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IV(2), 23-35.
- Keşfet 101. (t.y.). İskoçya'da Gezilecek Yerler. <https://kesfet101.com/iskocya-da-gezilecek-yerler/>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Kingsepp, E. (2018). *Ghosts, Extraterrestrials and Re-Enchantment: Possibilities and Challenges in Regional Tourism*. Presented at the Supernatural in Contemporary Society Conference, 23-24 Ağustos 2018, Aberdeen, Scotland. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-70646>. (Erişim Tarihi: 13.08.2023).
- McIlwain, C.D. (2005). *When Death Goes Pop: Death, Media and the Remaking of Community*. New York: Peter Lang.
- Musch, J. ve Ehrenberg, K. (2002). Probability Misjudgment, Cognitive Ability, and Belief in the Paranormal. *British Journal of Psychology*, 93(2), 169-177.
- Obradović, S., Pivac, T., Besermenji, S. ve Tešin, A. (2021). Possibilities for Paranormal Tourism Development in Serbia. *Eastern European Countryside*, 27(1), 203-233.
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2013). Türkiye'de İnanç Turizmi: Bugünkü Durum, Sorunlar ve Gelecek. *International Conference on Religious Tourism and Tolerance içinde* (627-643). 9-12 Mayıs 2013, Konya.
- Partridge, C. (2004). *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture, and Occulture*, Volume I. London and New York: T&T Clark International.
- Pearce, P.L. ve Mohammadi, Z. (2021). *Building the Orchestra Model of Tourist Experience, Integration and Examples*. R. Sharply (Ed.). *Routledge Handbook of Counter-narratives*. Routledge Handbook of the Tourist Experience içinde (50-63). London: Routledge.
- Pedreño-Peñalver, C., Huertas-Valdivia, I. ve Orea-Giner, A. (2023). An Exploratory Study of the Future Paranormal Tourist Experience on Ghost Tours. *Journal of Tourism Futures*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- Pharino, C. (2019). *Paranormal Tourism: Case Studies in Southeast Asian Countries*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. James Cook University, Townsville, Australia.
- Pharino, C. ve Pearce, P. (2020). *Paranormal Tourism Planning: Stakeholder Views on Development in South East Asia*. *Tourism Planning and Development*, 17(3), 313-334.
- Pharino, C., Pearce, P. ve Pryce, J. (2018). "Par Paranormal Tourism: Assessing Tourists' Onsite Experiences", *Tourism Management Perspectives*, 28, 20-28.
- Schlehe, J., Nertz, M.V. ve Yulianto, V.I. (2013). Reimagining the 'West' and Performing 'Indonesian Modernities': Muslims, Christians and Paranormal Practitioners. *Zeitschrift für Ethnologie*, 138(1), 3-22.
- Supstranger (2023a, 3 Mayıs). *Gitmeye Cesaret İsteyen Lanetli Mekânlar-Bölüm I*. <https://supstranger.com/blog/ilgin-bilgiler/gitmeye-cesaret-isteyen-lanetli-mekanlar-bolum-i>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Supstranger (2023b, 22 Haziran). *Gitmeye Cesaret İsteyen Lanetli Mekânlar-Bölüm II*. <https://supstranger.com/blog/ilgin-bilgiler/gitmeye-cesaret-isteyen-lanetli-mekanlar-bolum-ii>. (Erişim Tarihi: 25.01.2024).
- Tobacyk, J. ve Milford, G. (1983). *Belief in Paranormal Phenomena: Assessment Instrument Development and Implications for Personality Functioning*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(5), 1029-1037.
- Tosun, C. ve Jenkins, C. L. (1996). *Regional Planning Approaches to Tourism Development: The Case of Turkey*. *Tourism Management*, 17(7), 519-531.
- Washington Post. (2022, 11 Ekim). *Is the D.C. Area Haunted? These Five Ghost Tours Try to Prove It*. <https://www.washingtonpost.com/dc-md-va/2022/10/11/ghost-tours-dc/> (Erişim Tarihi: 08.12.2022).
- Wright, D.W.M. (2022). *Encountering UFOs and Aliens in the Tourism Industry*. *Journal of Tourism Futures*, 8(1), 7-23.

